21/10/2023

Ο Πατριάρχης Βαρθολομαίος ως Πνευματικός Πατέρας – Του Μητροπολίτη Μιλήτου Αποστόλου

/ Γνώμες

[Μέρος τοῦ παρόντος κειμένου εἶχε προετοιμαστεῖ νὰ παρουσιαστεῖ ὡς εἰσήγηση σὲ ἡμερίδα ποὺ διοργανώθηκε ἀπὸ τὸν Πολιτιστικὸ Σύλλογο Μικρασιατῶν Ν. Ἐφέσου «ὁ Ἡράκλειτος», τὸν Δῆμο Δίου-Ὀλύμπου, τὴν Περιφερειακὴ Ἑνότητα Πιερίας, τὴν Ἰμβριακὴ Ἕνωση Μακεδονίας-Θράκης καὶ τὴν Ἱερὰ Μητρόπολη Κίτρους, πρὸς τὴν τιμὴν τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου καὶ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Ἑλληνισμοῦ, ἀλλὰ λόγῳ τῶν ἐκτάκτων καιρικῶν φαινομένων καὶ τῶν ἐπισυμβάντων καταστροφῶν στὴν περιοχὴ τῆς Κατερίνης, ἡ ἡμερίδα ἀναβλήθηκε.]

Ἀφιερωματικὸ κείμενο ἐπί τῇ ἐπετείῳ τῆς ἐκλογῆς τῆς Α.Θ. Παναγιότητος, τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου (22 Ὀκτωβρίου 1991 – 22 Ὀκτωβρίου 2023)

τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Μιλήτου Ἀποστόλου,
Καθηγουμένου Ἱερᾶς Πατριαρχικῆς καὶ Σταυροπηγιακῆς Μονῆς
Ἁγίας Ἀναστασίας Φαρμακολυτρίας

Γιὰ νὰ μελετήσει κάποιος τὸ ζήτημα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου πρέπει ὁπωσδήποτε νά ἐκκινήσει ἀπὸ τὴν Ρωμιοσύνη, διότι Ρωμιοσύνη καὶ Μεγάλη Ἐκκλησία – Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο, Ρωμιοσύνη καὶ Ἑλληνισμός εἶναι ἔννοιες ὄχι ἁπλῶς συγγενεῖς καὶ συγκλίνουσες ἀλλὰ παράλληλες, ὁμοιόπτωτες καὶ ἀλληλοπεριχωρούμενες• εἶναι μὲ ἄλλες λέξεις οἱ δύο ὄψεις τοῦ ἰδίου νομίσματος, διότι ἡ μία δὲν μπορεῖ νὰ νοηθεῖ ξέχωρα ἀπὸ τὴν ἄλλη. Ἡ Ρωμιοσύνη – ἂς γίνει αὐτὴ ἡ ἀπαραίτητη διευκρίνηση – δὲν εἶναι μιὰ ἐθνικὴ – ἐθνοτικὴ κατηγορία ἢ μιὰ φυλετικὴ συνομοταξία, ἀλλὰ τὸ πολυσυλλεκτικὸ καὶ ὑπερεθνικὸ ἐκεῖνο μέγεθος ποὺ προκύπτει ἀπὸ τὴν γόνιμη συνάντηση καὶ τὴν καρπογόνο ἀνάκραση τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς ἀνυπέρβλητης ἑλληνίδος γλώσσας καὶ φιλοσοφίας μὲ τὴν χριστιανικὴ ἀποκάλυψη ἐπάνω στὸ εὔφορο ἔδαφος ποὺ εἶχε καλλιεργηθεῖ ἀπὸ τὴν ρωμαϊκὴ νομικὴ καὶ πολιτισμικὴ παράδοση. Ἡ κρατική, ἂν θέλετε, ἔκφραση τῆς συνάφειας αὐτῆς εἶναι ἡ Ἀνατολικὴ Ρωμαϊκὴ Αὐτοκρατορία, αὐτὴ ποὺ ἡ δυτικὴ ἱστοριογραφία – ὄχι δίχως ὑποτιμητικὴ διάθεση – ὀνόμασε Βυζάντιο.

Τὸ οὕτως καλούμενο, λοιπόν, Βυζάντιο εἶναι γιὰ τὴν ἐποχή του ἡ Οἰκουμένη, ὅπως ἄλλωστε φανερώνει ἡ προσθήκη στὴν φήμη τοῦ Ἀλεξανδρινοῦ προκαθημένου τοῦ τίτλου «Κριτὴς τῆς Οἰκουμένης» καὶ ἡ ὁποία ὡς γνωστὸν ἀνάγεται στὶς ἀρχὲς τοῦ ἑνδεκάτου αἰῶνος, ὅταν ὁ παρεπιδημῶν στὴν Βασιλεύουσα, διὰ τὸν φόβο τοῦ Χαλίφη Ἀλ Χακίμ, Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας Θεόφιλος ὁ Β΄ κλήθηκε ὡς ἐπιδιαιτητὴς στὴν διαμάχη ποὺ εἶχε ξεσπάσει μεταξὺ τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Σεργίου τοῦ Β΄ καὶ τοῦ Αὐτοκράτορος Βασιλείου τοῦ Βουλαγοροκτόνου ἐξ αἰτίας τοῦ ἀλληλέγγυου φόρου. Δὲν ἐνδιαφέρουν στὴν παροῦσα περίσταση οἱ ἱστορικὲς λεπτομέρειες, τὸ σημαντικὸ εἶναι νὰ κρατήσουμε ὅτι αὐτὴ ἡ διένεξη ἀφοροῦσε στοὺς δύο πυλῶνες τοῦ Βυζαντινοῦ Κράτους, δηλαδὴ τῆς Οἰκουμένης, ἐξ οὗ καὶ ὁ σχετικὸς τίτλος.

Ἡ «Βασιλεία» ἀφ᾽ ἑνὸς καὶ ἡ «Ἱερωσύνη» ἀπὸ τὴν ἄλλη εἶναι τὰ δύο θεμέλια πάνω στὰ ὁποῖα οἰκοδομεῖται ἡ ὅλη πολιτικὴ θεολογία τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμαϊκῆς

Αὐτοκρατορίας, ἡ ὅλη της ὕπαρξη καὶ ὑπόσταση γιὰ νὰ ἀκριβολογοῦμε. Εἶναι ἐξόχως χαρακτηριστικὴ ἡ ἀναφορὰ στὸ περίφημο ἔργο τῆς «Εἰσαγωγῆς (ἢ Ἐπαναγωγῆς) τοῦ Νόμου» -τῆς νομικῆς αὐτῆς συλλογῆς τῆς Μακεδονικῆς Δυναστείας, ποὺ ἀποδίδεται στὸν Μ. Φώτιο: «Τῆς πολιτείας ἐκ μερῶν καὶ μορίων ἀναλόγως τῷ ἀνθρώπῳ συνισταμένης, τὰ μέγιστα καὶ ἀναγκαιότατα μέρη βασιλεύς ἐστι καὶ πατριάρχης, διὸ καὶ ἡ κατὰ ψυχὴν καὶ σῶμα τῶν ὑπηκόων εἰρήνη καὶ εὐδαιμονία βασιλείας ἐστὶ καὶ ἀρχιερωσύνης ἐν πᾶσιν ὁμοφροσύνη καὶ συμφωνία»[C. E. Zachariae (ed.), Librorum Juris Graeco-Romani, Lipsiae, 1852, σ. 68.].

Τὰ ἀνθρώπινα ὅμως, ἔρχονται καὶ παρέρχονται, ἡ ἱστορία γοργὰ τρέχει καὶ οἱ Αὐτοκρατορίες ὅσο κραταιὲς καὶ θεοφρούρητες καὶ ἂν εἶναι, «Κύριος οἶδε» τὸ γιατί, κάποτε ἐκπίπτουν. Κι ἔτσι μιὰ μέρα, μέρα ποὺ σημάδεψε ἀνεξίτηλα ὅλην τὴ Ρωμιοσύνη, ἡ Αὐτοκρατορία ἄλλαξε χέρια, καὶ ἐσίγησε τὸ Χερουβικὸ στὴν Μεγάλη Ἐκκλησία, καὶ ὁ Πορθητὴς εἰσῆλθε στὴ Βασιλεύουσα, καὶ ἔζησε ἡ Ρωμιοσύνη ἐκείνη τὴν φρικτή, ὡς ἄλλη Μεγάλη Παρασκευή, ἡμέρα τῆς σφαγῆς καὶ τῆς λεηλασίας, ὅπου ἔρρεε ἄφθονο τὸ αἷμα τῆς θυσίας τῶν ἀμνῶν τῶν ἀμώμων πάνω στὰ μάρμαρα γύρω ἀπὸ τὴν Ἁγιά Σοφιά.

Ὅμως, ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία συνέλεξε τὶς αἱμορροοῦσες σάρκες Της καὶ τὰ πληγωμένα σπλάγχνα Της καὶ ἐπεσύναξε ὡς ἡ ὄρνις τὰ ὀρφανεμένα νοσία Της κάτω ἀπὸ τίς τετρωμένας πτέρυγές Της γιὰ νὰ τὰ προστατεύσει ἀπὸ τὸν κατατρεγμὸ καὶ τὸν ἀφανισμό. Ὅλα εἶχαν χαθεῖ. Ὁ Αὐτοκράτωρ ἦταν νεκρός – μπορεῖ καὶ ὄχι λέει ὁ θρύλος, ὄχι νεκρός, ἀλλὰ μαρμαρωμένος. Οἱ ἄρχοντες, ὅσοι ἐπέζησαν, ἄλλοι αἰχμαλωτίσθηκαν καὶ ἄλλοι πουλήθηκαν στὰ σκλαβοπάζαρα καὶ ἄλλοι, σὰν ἐκεῖνο τὸ παλικαρόπουλο τὸν γιὸ τοῦ Φραντζῆ, ἂς μὴν τὸ ξεστομίσουμε τί μαύρη συμφορά τοὺς βρῆκε.

Μόνον ἡ Ἐκκλησία ἀπέμεινε καὶ σὲ λίγο ὁ Κατακτητὴς ὁρίζει νὰ ἐκλεγεῖ Πατριάρχης ὁ σπουδαῖος Γεννάδιος καὶ τὸ γένος εὑρίσκει προστάτη καὶ ὁδηγὸ πάλι καὶ οἱ Ρωμιοὶ παίρνουν μιὰ κάποια ἀνάσα καὶ ξαναβρίσκουν τὴν ἐλπίδα τους. Ὁ Πατριάρχης τοῦ Γένους φορᾶ τώρα, ὄχι μόνο τὸ μοναχικὸ του τριβώνιο ἀλλὰ τὴν βασιλικὴ πορφύρα, μιὰ πορφύρα αἱματόβαπτη, βαριὰ σὰν τὸ μολύβι καὶ πυρωμένη σὰν τὸ σίδερο, διότι κουβαλᾶ ὅλα τὰ βάσανα καὶ τοὺς καϋμοὺς τῶν σκλαβωμένων. Κατὰ τὸν ἐπιφανῆ Βυζαντινολόγο Στῆβεν Ράνσιμαν: «Ο Πατριάρχης, ὡς ἐπικεφαλῆς τοῦ Ὀρθοδόξου millet, σὲ κάποιο βαθμὸ ἦταν διάδοχος τοῦ Αὐτοκράτορα» [StevenRanciman, Ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία ἐν Αἰχμαλωσίᾳ, Ἐκδ. Γκοβόστη, Ἀθήνα 2010, σ. 207.]. Κάθε ἄλλο ὅμως παρὰ αὐτοκρατορικὸς ἦταν ὁ θρόνος τοῦ Πατριάρχου. Ἡ σπάθη καὶ ἡ ἀγχόνη τοῦ κατακτητοῦ ἐπεκρέμαντο ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς του. Καὶ ἡ ἀγωνία τοῦ ἑκάστοτε Πατριάρχου ἦταν νὰ σωθεῖ

τὸ Γένος, νὰ διατηρηθεῖ ἡ γλῶσσα, νὰ κρατηθεῖ ἡ πίστη, μὲ ὅποιες θυσίες καὶ ὅλα τὰ τιμήματα ποὺ θὰ μποροῦσαν νὰ προκύψουν, ἀκόμη καὶ μὲ τὴ θυσία καὶ τὸ θάνατο.

Αὐτῆς τῆς Παραδόσεως κληροῦχος καὶ πανάξιος διάδοχος καὶ φύλακας εἶναι ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Βαρθολομαῖος ὁ Πάνυ, ὁ πνευματικὸς πατέρας καὶ ἡγέτης τοῦ Γένους τῶν Ὀρθοδόξων, ὁ ὁποῖος σηκώνει τὸ δικὸ του σταυρὸ καὶ μὲ θυσίες καὶ πικρίες πολλὲς ὁδηγεῖ τὴν Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία στὴν ἐπόμενη ἡμέρα. Ἐξελέγη σάν σήμερα, τήν εὐλογημένη ἡμέρα τῆς 22ας Ὀκτωβρίου τοῦ ἔτους 1991 καὶ ἀπὸ τότε παρέλαβε καὶ ἀνέλαβε τὸ σταυρὸ τοῦ Ἀποστόλου Ἀνδρέου τοῦ ἱδρυτοῦ τῆς Μεγάλης Ἐκλκησίας. Γι᾽ αὐτὸ εἶναι ὁ κατ᾽ ἐξοχὴν πνευματικὸς πατήρ τῆς Ἐκκλησίας, ὁ ὁποῖος εἶναι καὶ ὁ πρῶτος τῆς ἱερωσύνης τῶν Ὀρθοδόξων. Καὶ ποιὸ εἶναι ἐκεῖνο τὸ πρώτιστο καὶ τὸ βασικὸ χαρακτηριστικὸ τῆς πατρότητός του; Ἡ ἀγάπη, ὅπως αὐτὴ διδάσκεται ἀπὸ τὸ Εὐαγγέλιο τοῦ Χριστοῦ. Ἡ ἀγάπη εἶναι σίγουρα ἐκεῖνο τὸ χαρακτηριστικὸ στοιχεῖο τοῦ Πατριάρχου Βαρθολομαίου, τὸ ὁποῖο ὑπερτερεῖ πάντων τῶν ὑπολοίπων, διότι αὐτὸ εἶναι, ὅπως εἴπαμε, τὸ συστατικὸ στοιχεῖο τῆς πατρότητας καὶ τῆς πατρικῆς καρδίας τοῦ Πατριάρχου μας. Ἀσφαλῶς, δὲν πρόκειται περὶ χαρακτηριστικοῦ, ἀλλὰ περὶ καταστάσεως τῆς ὑπάρξεως, περὶ τρόπου ζωῆς καὶ πολιτείας. Περὶ ἐμπειρίας. Ὁ Πατριάρχης Βαρθολομαῖος πορεύεται τὴν ὁδὸ τῆς αἱματηρᾶς διακονίας Του μὲ ἀπόλυτο καὶ βασικὸ κριτήριο τὴν ἀγάπη. Ἀγάπη πρὸς ὅλους χωρὶς διακρίσεις καὶ κρατούμενα, πρὸς ἀνωνύμους καὶ ἐπωνύμους, ἀσήμαντους καὶ σημαντικούς, ἐναρέτους καὶ ἁμαρτωλούς, φίλους καὶ ἐχθρούς... Διότι ἔτσι εἶναι ἕνας πατέρας, ἀφοῦ ἡ πραγματικὴ καὶ γνησία ἀγάπη «προσφέρει χωρὶς νὰ προσδοκᾷ ἀνταπόδοσιν, βλέπει τὸν κεκρυμμένον εἰς τὸν βόρβορον μαργαρίτην τῆς ἀπεικονίσεως τοῦ Θεοῦ, τῆς ἐστιγματισμένης μὲν διὰ πλήθους πταισμάτων, ἀλλὰ ἀνακλώσης τὴν ἄρρητον δόξαν τοῦ ἀρχετύπου, ἐναγκαλίζεται τὸν γεγηρακότα ἀσθενῆ καὶ ἀνακαινίζει ὡς ἀετοῦ τὴν νεότητα αὐτοῦ, ἀναμορφώνει εἰς τὸν μὴ ἔχοντα οὐδὲ εἶδος οὐδὲ κάλλος τὴν ἀρχαίαν καὶ ἀπερινόητον πρωτότυπον ὡραιότητα, προσλαμβάνει τὸ ἀσθενὲς καὶ παλαιὸν καὶ ἐνδύει αὐτὸ διὰ τῆς ὑγείας καὶ νεότητος, καὶ ἐν γένει ὡς πῦρ καθαῖρον ἀφόβως καὶ διαβλέπον ἐπέκεινα τῶν παραμορφωτικῶν φίλτρων, τὰ ὁποῖα περιβάλλουν ὡς φύλλα συκῆς, ὡς ράκη καὶ ὡς ἔλκη τὴν προσωπικὴν ὀντότητα τοῦ ἀδελφοῦ, ἀποκαθαίρει καὶ ὑπὲρ χιόντα λευκαίνει αὐτὴν καὶ ποθεῖ τὴν μεθ᾽ αὐτῆς κοινωνίαν»[Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Βαρθολομαίου, Ἡ Ἀγάπη οὐδέποτε ἐκπίπτει, Ἐκδ. Ἁρμός, Ἀθήνα 2001, σ. 17-18.], ὅπως χαρακτηριστικὰ ἀναφέρει ὁ ἴδιος ὁ Παναγιώτατος σὲ ἕνα ἀπὸ τὰ συγγράμματά του.

Ἐὰν κανεὶς ἀκουμπήσει στὸ στῆθος τοῦ Πατριάρχου θὰ ἀκούσει τὴν πατριαρχικὴ καρδιά του, ρυθμικὰ καὶ ἀδιάλειπτα νὰ ἐπαναλαμβάνει μία καὶ μόνη λέξη: «ΑΓΑΠΗ». Διότι ὁ Πανσέβαστος Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης εἶναι ὅλος καρδία

ἀγαπῶσα, καιομένη καὶ ἀναλωμένη ὑπὲρ τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ ἀνθρώπου. Διότι ἡ ἀγάπη εἶναι τὸ μεῖζον, καὶ «οὐδέποτε ἐκπίπτει· εἴτε δὲ προφητεῖαι, καταργηθήσονται· εἴτε γλῶσσαι, παύσονται· εἴτε γνῶσις καταργηθήσεται» (Α΄ Κορ. 13, 8). Καὶ κατὰ τὰ σοφὰ πατριαρχικὰ λόγια «ἡ ἀληθινὴ ἀγάπη… εἶναι ἀγάπη τελεία, καθολική, ἀνυστερόβουλος, ἀνιδιοτελής, προσφέρουσα θυσιαζομένη καὶ ὄχι λαμβάνουσα. Εἶναι ἀγάπη μαρτυροῦσα τὸν μακαρίως δίδοντα Θεὸν καὶ θεοποιοῦσα τοὺς ἀντιπροσφέροντας τὴν λαμβανομένην ἀγάπην ἀνθρώπους»[Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Βαρθολομαίου, ὅπ.π., σ. 29-30.].

Ὅπως ἤδη ἀναφέρθηκε, οἱ διάστασεις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Ἑλληνισμοῦ, τῆς Ρωμιοσύνης εἶναι ἄπειρες καὶ τὸ ἴδιο ἄπειρες εἶναι καὶ οἱ πνευματικὲς διαστάσεις τοῦ Πρώτου τῆς Ρωμιοσύνης καὶ τοῦ Γένους καὶ δύσκολα μπορεῖ κάποιος νὰ περικλείσει σὲ σχήματα καὶ λέξεις αὐτὰ ποὺ μόνον νοοῦνται καὶ ψηλαφοῦνται μὲ τὴν καρδιὰ καὶ μόνο.

Γιὰ τὴν οἰκονομία τοῦ χρόνου καὶ τοῦ περιορισμοῦ τῶν λέξεων τοῦ παρόντος κειμένου ὅμως, καθὼς καὶ τὸ περιοριστικὸ τοῦ θέματος θὰ προσπαθήσω νὰ καταθέσω ἐλάχιστα μόνο ψήγματα τῆς προσωπικότητος, τῆς διακονίας καὶ τῆς προσφορᾶς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, ὡς Πνευματικοῦ Πατρός. Εἶναι, λοιπόν, ὁ Πατριάρχης μας Πατὴρ τοῦ Γένους καὶ τῆς Ρωμιοσύνης ὡς ἤδη ἐλέχθη, ἀλλὰ Πατὴρ τῆς Ἐκκλησίας, καὶ Πατὴρ Ἀνθρώπων καὶ Λαῶν, καὶ βεβαίως Πατήρ τῆς Κτίσεως.

Πατὴρ τοῦ Γένους καὶ τῆς Ρωμιοσύνης.
Τὴν 29η Μαΐου 1453, Τρίτῃ τῆς Κυριακῆς τῶν Ἁγίων Πάντων, ἀνέτειλε ἡ ἡμέρα ἡ ἀποφρὰς καὶ δυσώνυμος, ἡ ἡμέρα τῆς «δευτέρας βαβυλωνιακῆς αἰχμαλωσίας»[Μ. Γεδεών, Ἱστορία τῶν τοῦ Χριστοῦ Πενήτων, 1453-1913, Ἐν Ἀθήναις, 1939, τ. 1, σ. 18.], κατὰ τὸν πολὺ καὶ μέγα Γεδεών, ἡ ἡμέρα ὅπου «ἐάλω ἡ Πόλις» καὶ ἡ «Βασιλεία» ἐξέλιπε. Ὅμως, ἡ «Ἱερωσύνη» λαβωμένη, καθημαγμένη, αἱμόφυρτος καὶ ὀλολύζουσα ἐπέζησε γιὰ νὰ συνεχίσει νὰ ἀνάβει τὸ καντήλι τῆς Κυρὰ Δέσποινας ποὺ θρηνεῖ γιὰ τὴν Πόλη Της καὶ ὁ Πατριάρχης νὰ φυλάττει τὰ ὅσια καὶ τὰ ἱερὰ τοῦ Γένους. Στὸ πρόσωπο, λοιπόν, τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου διασώζεται ἡ συνέχεια τῆς Ρωμαίικης Παράδοσης καὶ τῆς Ρωμιοσύνης, τοῦ οἰκουμενικοῦ Ἑλληνισμοῦ μὲ τὶς ἄπειρες διαστάσεις καὶ ἐκφάνσεις, ὁ ὁποῖος δὲν περιορίζεται μέσα στὰ στενὰ ὅρια τοῦ ἑλλαδοκεντρικοῦ Κράτους, ὅπως αὐτὸ διαμορφώνεται ἀπὸ τὸ Πρωτόκολλο τοῦ Λονδίνου καὶ ἐντεῦθεν διότι, ὅπως ἀκριβῶς τονίστηκε καὶ πάραπάνω, ἡ Ρωμιοσύνη εἶναι μέγεθος καὶ ποιότητα ὑπερεθνικὴ καὶ οἰκουμενική. Καὶ στὸ πρόσωπο τοῦ Πατριάρχου τὸ Γένος θὰ ἀναγνωρίζει πάντα τὸν προστάτη καὶ Πατέρα του. Ὁ Πατριάρχης Βαρθολομαῖος ἑδραῖος καὶ ἀμετακίνητος μὲ τὸ «μικρὸν ποίμνιόν» Του παραμένει στὴν Πόλη τῶν

ὀνείρων καὶ τῶν θρύλων ἀκοίμητος φύλακας τῶν τιμαλφῶν τῆς πίστεως καὶ Πατέρας στοργικὸς στὰ βάσανα καὶ τοὺς καημοὺς τῶν τέκνων τῆς Ρωμιοσύνης.

Πατὴρ τῆς Ἐκκλησίας.
Ἀτυχῶς στὶς μέρες μας ἡ «ἐκκλησιολογία» τοῦ ἐθνοφυλετισμοῦ ὁλοένα καὶ περισσότερο κερδίζει ἔδαφος σὲ μερικὲς ἐκ των νεωτέρων Τοπικῶν Ἐκκλησιῶν, γεγονὸς ποὺ ἐδράζεται στὴ λογικὴ τῆς κοσμικῆς δυνάμεως, τῆς ἀριθμητικῆς ὑπεροχῆς καὶ τῆς οἰκονομικῆς ἰσχύος καὶ ὄχι ἀσφαλῶς στὰ πιστεύματα τῆς Ἐκκλησίας. Ἀντιθέτως, ὁ Παναγιώτατος ἡμῶν Πατὴρ καὶ Δεσπότης, ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἐβάδισε ὅλα αὐτὰ τὰ ἔτη τῆς καλλικάρπου Πατριαρχείας Του καὶ βαζίζει πάντα μὲ κριτήριο τὴν γνήσια καὶ ἀπαραχάρακτη ἐκκλησιολογικὴ διδασκαλία τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, ὅπως αὐτὴ ἔχει ἀποκρυσταλλωθεῖ στοὺς ἱεροὺς Κανόνες, τὴν Παράδοση καὶ τὴν Πράξη τῆς Ἐκκλησίας.

Αὐτὴν τὴν χριστοκεντρικὴ καὶ ἁγιοπνευματικὴ συνοδικὴ ἐκκησιολογικὴ προοπτική, ποὺ ἀναδεικνύει τὸν Πατριάρχη Βαρθολομαῖο Πατέρα Πνευματικὸ τῆς Ἐκκλησίας, ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας ἀναρρήσεως Του στὸν Πρῶτο καὶ Ἀποστολικὸ Θρόνο τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας ὑπηρετεῖ ἀπαρέγκλιτα, ὅπως ἄλλωστε μὲ ἔμφαση ὁ ἴδιος τόνισε στὴν μνημειώδη ἐνθρονιστήρια ὁμιλία Του: «Δηλοῦμεν ἐκ προοιμίων, ὅτι οὐχὶ ἁπλῶς μόνον τῇ κανονικῇ τάξει τῆς Ὀρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας ἑπόμενοι καὶ ἰδιαιτέρως τὴν πολιὰν παράδοσιν καὶ πρᾶξιν τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας σεβόμενοι, ἀλλ’ ἔτι πλέον ἐκ βιωματος ἱεροῦ στερρὰν πεποίθησιν ἔχοντες ἐπὶ τὴν ἀναντικατάστατον ἀξίαν τῆς συνοδικότητος, δι’ ἧς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον λαλεῖ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, πορευσόμεθα ὑπὸ τὸ φῶς αὐτῆς καὶ μόνον, ἐν τοῖς πλαισίοις αὐτῆς καὶ τῇ κανονικῇ αὐτῆς λειτουργίᾳ, ὁμοψύχως μετὰ τῶν τιμιωτάτων ἐν Χριστῷ ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν τὴν ὁδὸν τῆς διακονίας τῆς Ἐκκλησίας»[Λόγος Ἐνθρονιστήριος τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. κ. Βαρθολομαίου Α΄, (2 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1992).].

Πάμπολλα θὰ μποροῦσαν νὰ εἰπωθοῦν γιὰ τὴν προσφορὰ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Βαρθολομαίου στὸ πεδίο τῆς ἐκκλησιολογίας, θὰ ἀναφερθῶ μόνο σὲ ἕνα καὶ αὐτὸ δὲν εἶναι ἄλλο ἀπὸ τὴν Ἁγία καὶ Μεγάλη Σύνοδο τῆς Κρήτης τὸ 2016 σὲ συνέχεια τῶν μεγάλων Συνόδων τῶν παρελθόντων αἰώνων. Ἡ Ἁγία καὶ Μεγάλη Σύνοδος ὑπῆρξε καρπὸς κοπιώδους προετοιμασίας πολλῶν δεκαετιῶν ἀλλὰ καὶ προσωπικὸ κατόρθωμα τοῦ Παναγιωτάτου, δίχως τὴν καθοριστικὴ συμβολὴ καὶ τὸ προσωπικὸ κῦρος, τὴν ἀποφαστιστικότητα καὶ τὴν μέριμνα τοῦ Ὁποίου δὲν θὰ εἶχε ποτὲ πραγματοποιηθεῖ ἀλλὰ θὰ παρέμενε ἀκόμα ἕνα μακρινὸ ὄνειρο. Ὅμως, ἡ Μεγάλη Σύνοδος εἶναι γεγονὸς καὶ ἡ ἱστορία τὸ ἔχει ἤδη πιστώσει στὸν ἀκαταπόνητο Οἰκουμενικὸ Πατριάρχη Βαρθολομαῖο. Αὐτὴ καὶ μόνον ἡ συνεισφορὰ

τοῦ Πατριάρχου στὸ σύγχρονο ἐκκλησιαστικὸ γίγνεσθαι καὶ στὴν ἐκκλησιολογικὴ συνείδηση τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας τὸν κατατάσσει στοὺς μεγίστους Πνευματικοὺς πατέρες.

Πατὴρ Ἀνθρώπων καὶ Λαῶν.

Ὅσοι εἴχαμε τὴν εὔνοια καὶ τὴν εὐλογία τοῦ Θεοῦ νὰ ἀναστεφόμαστε ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὸν Οἰκουμενικὸ Πατριάρχη Βαρθολομαῖο μποροῦμε νὰ μαρτυρήσουμε καὶ «ὁ ἑωρακὼς μεμαρτύρηκε, καὶ ἀληθινὴ αὐτοῦ ἐστιν ἡ μαρτυρία, κἀκεῖνος οἶδεν ὅτι ἀληθῆ λέγει, ἵνα καὶ ὑμεῖς πιστεύσητε»[Ἰω. 19, 35], ὅτι ὁ Πατριάρχης Βαρθολομαῖος εἶναι γιὰ ὅλους ὁ στοργικὸς Πνευματικὸς Πατέρας ποὺ ἀγωνιᾶ, μεριμνᾶ καὶ ὀδυνᾶται γιὰ τὰ τέκνα Του• εἶναι ὁ ὑπομονετικὸς καὶ συγχωρητικὸς Πατέρας ποὺ μακροθυμεῖ καὶ ἀνέχεται τὶς πολλές μας ἀδυναμίες, τὰ λάθη καὶ τὶς ἁμαρτίες• εἶναι ὁ στιβαρὸς ἐκεῖνος Πατέρας ποὺ πάνω Του μποροῦμε νὰ ἀκουμπήσουμε τὰ κρίματά μας καὶ νὰ βροῦμε τὸ κουράγιο καὶ τὴ δύναμη νὰ συνεχίσουμε στὸν δύσκολο ἀγῶνα του ὁ καθένας• εἶναι ὁ Πατέρας ποὺ ἀνοίγει τὴν ἀγκαλιά Του γιὰ νὰ ὑποδεχτεῖ τὸν πλανεμένο καὶ ἄσωτο υἱό.

Καί, βεβαίως, ὅλα αὐτὰ δὲν ἰσχύουν μόνο στὸ προσωπικὸ ἐπίπεδο. Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Βαρθολομαῖος ἔχει ἀναδειχθεῖ Πατέρας πραγματικὸς ὁλοκλήρων Λαῶν, ὅπως ἔκανε μὲ τὸν Οὐκρανικὸ Λαό, καὶ τὴν παραχώρηση Αὐτοκεφαλίας καὶ τὴν ἐπαναφορὰ στὴν ἀγκαλιά τῆς Ἐκκλησίας ἑκατομμυρίων ἀδελφῶν μας, οἱ ὁποῖοι βρίσκονταν σὲ σχίσμα. Ὅλοι γνωρίζετε ὅτι ἡ ἀδυναμία ἢ ἡ ἀδιαφορία τῆς Ρωσσικῆς Ἐκκλησίας νὰ δώσει λύση στὸ Οὐκρανικὸ πρόβλημα, παρὰ τὶς ἐπανειλημμένες ἐκκλήσεις τῶν Οὐκρανικῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ πολιτικῶν ἀρχῶν ὁδήγησε τὸν Οἰκουμενικὸ Πατριάρχη Βαρθολομαῖο νὰ παραχωρήσει τὸ 2019 τὴν «Αὐτοκεφαλία» στὴν Ἐκκλησία τῆς Οὐκρανίας, μόνος Αὐτὸς ἄνευ τῆς συνδρομῆς ἢ τῆς συναινέσεως οἱασδήτινος ἄλλης Ἐκκλησίας, ὡς εἶχε τὸ κανονικὸ δικαίωμα, ὅπως ἐξ ἄλλου μαρτυρᾶ ἡ πράξη τῆς Ἐκκλησίας καὶ γιὰ τὴν περίπτωση ὅλων τῶν νεοπαγῶν Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, σύμφωνα μὲ τὶς ἱεροκανονικὲς προνομίες ποὺ τοῦ ἐπεδεψίλευσαν οἱ Οἰκουμενικὲς Σύνοδοι καὶ ἡ μακραίωνη πράξη τῆς Ἐκκλησίας.

Ὁμοίως, καὶ στὴν περίπτωση τοῦ γειτονικοῦ Λαοῦ τοῦ Κράτους τῆς Βορείου Μακεδονίας, ὁ Παναγιώτατος Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Βαρθολομαῖος ἀνεδείχθη Πατὴρ μέγας καὶ εὐεργέτης τοῦ Λαοῦ αὐτοῦ, ἀφοῦ μὲ τὴ σοφία καὶ τὴ σύνεση ποὺ τὸν διακρίνει τὸν Μάϊο τοῦ 2022 δέχτηκε σὲ εὐχαριστιακὴ κοινωνία τὴν Ἱεραρχία, τὸν κλῆρο καὶ τὸν Λαὸ τῆς Χώρας καὶ θεράπευσε τὸ μακροχρόνιο καὶ κακοφορμισμένο σχίσμα ποὺ σοβοῦσε ἀπὸ δεκαετίες.

Πατήρ τῆς Κτίσεως.

Εἶναι ἀναντίρρητο ὅτι ἐδῶ καὶ πολλὲς δεκαετίες, ἤδη ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ ἀοιδίμου Πατριάρχου Δημητρίου, τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο εἶχε ἀναλάβει πολὺ σημαντικὲς πρωτοβουλίες γιὰ τὴν προστασία τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος ὅμως, ἡ ἀνάρρηση τοῦ Πατριάρχου Βαρθολομαίου στὸν Ἀποστολικὸ Θρόνο τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπῆρξε τὸ γεγονὸς ποὺ καθιέρωσε στὸ παγκόσμιο γίγνεσθαι τὸ θεσμὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ὡς ἑνὸς ἐκ τῶν φορέων διεθνοῦς ἐμβελείας καὶ κύρους στὸν τομέα τῆς προστασίας τοῦ οἰκοσυστήματος καὶ τῆς Κτίσεως.
Ἡ θεολογία τῆς τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Βαρθολομαίου γιὰ τὸ φυσικὸ περιβάλλον συμπυκνώνεται, φρονῶ ταπεινῶς, στὸ «Σεπτόν Πατριαρχικόν Μήνυμα ἐπί τῇ ἡμέρᾳ προσευχῆς ὑπέρ τῆς Προστασίας τοῦ Φυσικοῦ Περιβάλλοντος» τῆς 1ης/09/2014. Ἀναφέρεται χαρακτηριστικῶς: «Ἡ ἄνευ φραγμῶν ληστρική ἐκμετάλλευσις τῶν φυσικῶν πόρων τῆς δημιουργίας, ἀποτελοῦσα τήν κυρίαν αἰτίαν καταστροφῆς τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος, εἶναι κατά τήν μαρτυρίαν τῆς θεολογίας, τῆς τέχνης καί τῆς λογοτεχνίας ἀποτέλεσμα πτώσεως τοῦ ἀνθρώπου, παρακοῆς πρός τήν ἐντολήν τοῦ Κυρίου καί μή συμμορφώσεως πρός τό Θέλημα τοῦ Θεοῦ. Ἡ Ἐκκλησία παρέχει τό ἀντίδοτον διά τήν θεραπείαν τῶν οἰκολογικῶν προβλημάτων, καλοῦσα τούς πάντας εἰς ἀποκατάστασιν τῆς εἰκόνος τοῦ Θεοῦ εἰς τό ἀρχαῖον, τό πρωτότυπον κάλλος. Ἡ ἀνόρθωσις τῆς πεπτωκυΐας φύσεως τοῦ ἀνθρώπου, τῇ ἐπιπνοίᾳ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καί τῇ μετοχῇ εἰς τάς δωρεάς αὐτοῦ, ἀποκαθιστᾷ καί τήν ἁρμονικήν σχέσιν τοῦ ἀνθρώπου μέ τήν κτίσιν καί τήν δημιουργίαν, τήν ὁποίαν ἐποίησεν ὁ Θεός πρός χαράν, τέρψιν καί ἀπόλαυσιν αὐτοῦ, ἀλλά καί ἀναγωγήν αὐτοῦ εἰς τόν Ἴδιον, τόν Πλάστην»[Σεπτὸν Πατριαρχικὸν Μήνυμα ἐπί τῇ ἡμέρᾳ προσευχῆς ὑπὲρ τῆς Προστασίας τοῦ Φυσικοῦ Περιβάλλοντος (01/09/2014), (ἀπὸ τὸν ἐπίσημο Διαδικτυακὸ τόπο τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου: http://www.ec-patr.org).].

Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Βαρθολομαῖος ὁ Ἴμβριος, «ὁ Πράσινος Πατριάρχης» ὅπως πολὺ ἐπιτυχῶς ἔχει χαρακτηριστεῖ, ὡς «Ἱερεὺς τῆς Κτίσεως» ἐργάζεται γιὰ τὴν συμφιλίωση ἀνθρώπου καὶ περιβάλλοντος καὶ τὴν προστασία τῆς Κτίσεως, ἡ ὁποία ὡς δημιούγημα τοῦ Θεοῦ εἶναι καὶ σεβαστὴ καὶ ἱερή, χωρὶς ὅμως ὅλη αὐτὴ ἡ ἐργώδης προσπάθεια νὰ εἶναι ἁπλῶς ἕνας ἀκτιβισμὸς ὑπὲρ τοῦ περιβάλλοντος ἀλλὰ τελεσιουργεῖται σὲ μιὰ προοπτικὴ ἐκκλησιοκεντρικὴ καὶ εὐχαριστιοκεντρική, πράγμα ποὺ καθιστᾶ τὸν Πατριάρχη Βαρθολομαῖο ὄχι ἁπλῶς ἄνθρωπο μὲ οἰκολογικὲς εὐαισθησίες καὶ ἀνησυχίες ἀλλὰ Πατέρα τῆς Κτίσεως.

***

Μὲ αὐτὲς τὶς ταπεινὲς σκέψεις, σίγουρα ὄχι ἀντάξιες τῆς προσωπικότητος καὶ τῆς

προσφορᾶς τοῦ κοινοῦ Πατρὸς πάντων ἡμῶν, τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Βαρθολομαίου, ἐπιχείρησα νὰ ψηλαφίσω τὴν ἱερά προσωπικότητα τοῦ Πατριάρχου τοῦ Γένους καὶ νὰ ἀγγίξω ἔστω καὶ ἀκροθιγῶς, τὴν ἔννοια καὶ τὴν ἰδέα τῆς Ρωμιοσύνης καὶ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Ἑλληνισμοῦ.
Αὐτὸ ποὺ θέλω νὰ καταδείξω συμπερασματικὰ εἶναι ὅτι κάθε προσπάθεια ἀναζητήσεως τῶν ριζομάτων καὶ τοῦ πολιτισμοῦ μας θὰ πρέπει νὰ ἀποτελεῖ μιὰ μαρτυρία ἑλληνικῆς ρωμαίικης φωνῆς μέσα στὶς πολλὲς φωνὲς καὶ τὶς ἄναρθρες κραυγές τοῦ σύγχρονου «ἑλλαδισμοῦ». Ἡ ὁποιαδήποτε ἀναφορὰ στὴν ρωμαίικη ταυτότητα τοῦ Γένους μας καὶ στὸ σεπτὸ πρόσωπο τοῦ Πατριάρχου μας, θὰ πρέπει νὰ καταδεικνύει τὴν ἀδιάψευστη μαρτυρία ὅτι τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο ἐξακολουθεῖ, παρὰ τὸ «δύστηνον» τῶν καιρῶν, νὰ ἔχει οἰκουμενικὸ ὀφθαλμὸ καὶ παλλομένη γιὰ ὅλο τὸν κόσμο καρδία, ὑπενθυμίζοντάς μας ὅτι ἄλλο εἶναι ἡ παγκοσμιοποίηση κι ἄλλο ἡ οἰκουμενικότητα. Ἄλλο εἶναι ἡ Ρωμιοσύνη κι ἄλλο εἶναι ὁ ἐθνοφυλετισμὸς καὶ ὁ «ἑλλαδισμός».

Σήμερα τὸ Πατριαρχεῖο εἶναι ἕνας τόπος στενός, φτωχικὸς καὶ πραγματικὰ σταυρωμένος. Ἀλλὰ πάντοτε ἔτσι ἦταν διότι αὐτὸ εἶναι τὸ πνεῦμα τῆς Ρωμιοσύνης. «Κι ὁ Πατριάρχης εἶναι πατέρας καὶ ποιμένας. Δὲν εἶναι πολιτικὸ πρόσωπο οὔτε ποτὲ ἐζήλωσε τὴ δόξα καὶ τὴ δύναμη τῶν πολιτικῶν»[Ἀποστόλου (Δανιηλίδη), Μητροπολίτου Γέροντος Δέρκων, Ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης Βαρθολομαῖος ὁ Α΄, Ἐκδόσεις «Τέρτιος», 1η Ἔκδοση, Κατερίνη 1992, σελ. 94-95.]. Καὶ τὸ ταπεινὸ μας Φανάρι δὲν ἐπεδίωξε ποτὲ νὰ μοιάσει στὰ Βουλευτικὰ κτήρια ἢ στὰ μεγαλόπρεπα ἀνάκτορα τῶν Τσάρων. Ὁ Πατριάρχης Βαρθολομαῖος, ποὺ εἶναι ἀπεριόριστα συνετός, ἐνσαρκώνει ἐκεῖνα τὰ ὀρθόδοξα χαρίσματα, τὰ ὁποῖα, ἐνῶ φαίνεται νὰ εἶναι σήμερα παραγκωνισμένα, ἀποδεικνύονται παντοδύναμα. Τὸ Πατριαρχεῖο, παρὰ τὴ στενότητά του, σοῦ δίνει ὀξυγόνο καὶ ἀνασαίνεις μιὰ ἐκπληκτικὴ εὐρύτητα ζωῆς. Μέσα στοὺς τέσσερις τοίχους ἔχεις τὴν αἴσθηση ἑνὸς οἰκουμενικοῦ καὶ ἀπεριόριστου χῶρου. Ἔτσι, εἴτε τὸ θέλουμε εἴτε ὄχι, το Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο ἀποκαλύπτει τὴν ἀσύγχυτη ἕνωση τοῦ οὐρανοῦ μὲ τὴ γῆ καὶ δίνει σάρκα στὸ δόγμα τῆς Χαλκηδόνας. Ὅσο τὸ φτωχικὸ καὶ πραγματικὰ ἐσταυρωμένο Φανάρι ἐξακολουθεῖ νὰ ζεῖ στὶς διαστάσεις τῆς Ἁγίας Σοφίας, ἐνσαρκώνοντας τὴν Οἰκουμενικότητα τῆς Ὀρθοδοξίας ὡς ὁλότητα ἀληθείας καὶ ζωῆς, οὔτε ὁ Τοῦρκος, οὔτε ὁ Μόσχοβος, οὔτε ἡ μυωπία τῶν «ἑλλαδιτῶν» θὰ μπορέσει νὰ τὸ μειώσει[Χρήστου Γιανναρά, Τό Προνόμιο τῆς Ἀπελπισίας, Σημειώσεις γιὰ μιὰ κριτικὴ ἀναμέτρηση μὲ τὸ ἀδιέξοδο τοῦ δυτικοῦ ἢ καταναλωτικοῦ πολιτισμοῦ καὶ τὴν αὐτοσυνειδησία τῆς Ὀρθοδοξίας, Ἐκδόσεις Γρηγόρη, 1η Ἔκδοση, Ἀθήνα 1973, σελ. 105.]. Γιατὶ εἶναι πλεόν χιλιομαρτυρυμένο ἀπὸ τὴν ἱστορία ὅτι ὁ Ἕλληνας Ρωμιὸς δὲν μπορεῖ νὰ μὴν εἶναι ὀρθόδοξος καὶ ὅτι τὸ κέντρο τῆς Οἰκουμενικῆς Ἑλληνικῆς Ρωμιοσύνης δὲν μπορεῖ νὰ μὴν εἶναι τὸ Οἰκουμενικὸ μας Πατριαρχεῖο[Μακαρίου Ἀρχιεπισκόπου Αὐστραλίας, Εἰσήγηση σὲ

ἐπιστημονικὴ Ἡμερίδα μὲ γενικό θέμα: «Τὴ Ρωμιοσύνη μὴν τὴν κλαῖς – Σὲ ἀναζήτηση τῶν ριζωμάτων τῆς ταυτότητας καὶ τοῦ πολιτισμοῦ μας», ποὺ πραγματοποιήθηκε ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας καὶ τὴν εὐλογία τῆς Α.Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου, στὸ Ἡράκλειο Κρήτης, 17 Νοεμβρίου 2018.].
Εἰς πολλὰ ἔτη Παναγιώτατε πάτερ καὶ Δέσποτα!